

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๖๒

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { นายณัฐพร โตประยูร ผู้ร้อง
พรรคอนาคตใหม่ ที่ ๑ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ที่ ๒
นายปิยบุตร แสงกนกกุล ที่ ๓ และคณะกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ที่ ๔ ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข
มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบาย และการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

มาตรา ๔๙ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกรกระทำตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๑๔ ข้อบังคับต้องไม่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและต้องไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

(๒) ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๓) อาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติ

(๔) ครอบงำหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕ ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและชื่อย่อของพรรคการเมือง

(๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง

(๓) คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมือง

(๔) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองซึ่งต้องตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

(๕) โครงสร้างการบริหารพรรคการเมืองและตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมือง

(๖) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่และอำนาจของหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง

เหรียญกษาปณ์นครการเมือง นายทะเบียนสมาชิก กรรมการบริหารอื่นของนครการเมือง คณะกรรมการบริหารนครการเมือง หัวหน้าและกรรมการสาขานครการเมือง และตัวแทนนครการเมืองประจำจังหวัด

(๗) การบริหารจัดการสาขานครการเมือง และของตัวแทนนครการเมืองประจำจังหวัด
(๘) การประชุมใหญ่ของนครการเมืองและการประชุมใหญ่ของสาขานครการเมือง
(๙) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิก การรับเข้าเป็นสมาชิก และการพ้นจากการเป็นสมาชิก

(๑๐) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก ความรับผิดชอบของสมาชิกต่อนครการเมือง และความรับผิดชอบต่อนครการเมืองต่อสมาชิก

(๑๑) มาตรฐานทางจริยธรรมของกรรมการบริหารนครการเมืองและสมาชิก โดยมาตรฐานทางจริยธรรมของกรรมการบริหารนครการเมืองอย่างน้อยต้องเทียบเคียงได้กับมาตรฐานทางจริยธรรมที่ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑๒) หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ และการคัดเลือกบุคคลซึ่งนครการเมืองเห็นสมควรจะเสนอให้ได้รับการพิจารณาแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องกำหนดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วยอย่างกว้างขวาง

(๑๓) หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วยอย่างกว้างขวาง

(๑๔) วิธีการบริหารการเงินและทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของนครการเมือง สาขา นครการเมือง และตัวแทนนครการเมืองประจำจังหวัด ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและให้สมาชิกตรวจสอบได้โดยสะดวก

(๑๕) รายได้ของนครการเมือง และอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงนครการเมืองซึ่งต้องเรียกเก็บจากสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งร้อยบาท

(๑๖) การเลิกนครการเมือง สาขานครการเมือง และตัวแทนนครการเมืองประจำจังหวัด การพิจารณาเพื่อออกข้อบังคับตาม (๖) (๘) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) และ (๑๖) ต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมพิจารณาอย่างกว้างขวาง

การกำหนดข้อบังคับในลักษณะที่เป็นการให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกกระทำการอันเป็นการควบคุมครอบงำ หรือชี้นำ กิจกรรมของนครการเมืองในลักษณะที่ทำให้นครการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจะกระทำมิได้

พรรคการเมืองอาจกำหนดให้เรียกเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองจากสมาชิกแบบตลอดชีพตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองพันบาท

เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองตาม (๑๕) ให้สำนักงานประสานกษัตริย์ราชกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

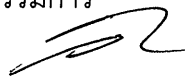
มาตรา ๑๖ หัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง เภรัณุกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิก และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมืองต้องเป็นสมาชิกที่มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี และมีวาระการดำรงตำแหน่งตามที่กำหนดในข้อบังคับแต่ต้องไม่เกินคราวละสี่ปี

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่คำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารและหลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองถูกต้องและครบถ้วนตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

หากนายทะเบียนเห็นว่าคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองหรือเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองในเรื่องใดไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนทราบพร้อมด้วยเหตุผลเพื่อแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้นายทะเบียนรายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและมีมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนแจ้งมติของคณะกรรมการให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ให้นายทะเบียนรายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และให้แจ้งมติของคณะกรรมการให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ ในการนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการตามวรรคสองหรือวรรคสามต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๙๐ พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อ

- (๑) สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๑
- (๒) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๒
- (๓) มีการคว่ำรวมพรรคการเมืองตามหมวด ๙ การคว่ำรวมพรรคการเมือง

มาตรา ๙๑ พรรคการเมืองย่อมสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองเมื่อ

(๑) ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ พรรคสาม หรือไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๓๓ (๑) หรือ (๒) ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงตามที่กำหนด ในมาตรา ๓๓ (๑) ติดต่อกันเกินเก้าสิบวัน

(๓) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบตามมาตรา ๓๓ (๒) มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองไม่ถึงถึง ภาคละหนึ่งสาขาเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี

(๔) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลา ติดต่อกันหนึ่งปีโดยมิได้มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

(๕) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้ง ติดต่อกันหรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(๖) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(๗) พรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับ

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือมีผู้แจ้งต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดสิ้นสุดสภาพตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีกรณีที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพ ตามวรรคหนึ่ง ให้เสนอคณะกรรมการพิจารณา ถ้าคณะกรรมการเห็นว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นให้ คณะกรรมการประกาศการสิ้นสุดสภาพของพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีเช่นนี้ให้ พรรคการเมืองนั้นสิ้นสุดสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสุดสภาพตามวรรคสองไม่เห็นด้วยกับการประกาศ ของคณะกรรมการตามวรรคสอง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าการสิ้นสุดสภาพของ พรรคการเมืองตามมาตรา นี้ เป็นการถูกยุบพรรคการเมือง

มาตรา ๙๒ เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

(๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๔

(๔) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มีกฎหมายกำหนด

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

๓. ข้อบังคับพรรคคอนาคตใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๖ อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคคอนาคตใหม่ คือ เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ

พรรคคอนาคตใหม่ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ นิติรัฐ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การกระจายอำนาจ ความหลากหลายทางเพศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจเสรี การแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ปราศจากการผูกขาด การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างระบบสวัสดิการและการสร้างโอกาสให้แก่นุชขยในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพตั้งแต่เกิดจนตาย

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๗ นโยบายของพรรคคอนาคตใหม่ มีดังต่อไปนี้

(๑) นโยบายด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน

พรรคคอนาคตใหม่มุ่งแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน ในเรื่องนี้ จำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้จัดทำรัฐธรรมนูญซึ่งมีที่มา กระบวนการจัดทำ

และเนื้อหาตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญที่เป็นฉันทามติร่วมกันของคนในสังคมและระบียบการเมืองการปกครองที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้

พรรคอนาคตใหม่จะดำเนินการผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพ ผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงทั้งระบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมุ่งดำเนินการปฏิรูปหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการรักษาความมั่นคงของรัฐให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนดำเนินการและอนุวัติการตามข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

พรรคอนาคตใหม่จะจัดให้มีกระบวนการยุติธรรมในช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ตลอดจนจัดทำรายงานและข้อเสนอเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา

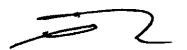
ความเห็น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำของพรรคอนาคตใหม่ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ผู้ถูกร้องที่ ๒ นายปิยบุตร แสงกนกกุล ผู้ถูกร้องที่ ๓ และคณะกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ ผู้ถูกร้องที่ ๔ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง โดยผู้ร้องได้ใช้สิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง แล้ว แต่อัยการสูงสุดมิได้ดำเนินการภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสาม ที่ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง” บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ มีหลักการและความมุ่งหมายสำคัญเพื่อคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกป้องพิทักษ์รักษาการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิให้ถูกล้มล้างโดยห้ามมิให้บุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากมีการกระทำดังกล่าว ผู้ทราบการกระทำผิดย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ และในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอหรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาของผู้กระทำการดังกล่าว คดีนี้ผู้ร้อง ร้องต่อศาลว่า ผู้ถูกร้องทั้งสี่ใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ โดยมีการกระทำดังต่อไปนี้

๑. ข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลายข้อ มีข้อความว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” ซึ่งแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่นที่มีข้อความว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” แสดงให้เห็นว่า ข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ให้การยอมรับถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เสนอแนวทางไม่ยอมรับในสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อสาธารณชนที่ผ่านมา โดยเห็นได้จากพฤติกรรมและการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ที่ปรากฏตามสื่อมวลชนและสาธารณชน ดังนั้นข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งสัญลักษณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีลักษณะสามเหลี่ยมด้านเท่ากลับหัวเหมือนกับสมาคมอิลลูมินาติ ที่อยู่เบื้องหลังการล้มล้างการปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ของหลาย ๆ ประเทศในทวีปยุโรป จากสัญลักษณ์แสดงถึงเจตนาและวัตถุประสงค์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ซ่อนเร้นรวมทั้งนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๗ (๑) วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่า “พรรคอนาคตใหม่มุ่งแก้ปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน ในการนี้จำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ...” จึงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๑) ที่บัญญัติให้ข้อบังคับพรรคต้อง

ไม่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและต้องไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า จากคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง เป็นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค และสัญลักษณ์พรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ซึ่งมาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ข้อบังคับต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (๑) เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และต้องไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ (๓) อาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติ” มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้ ... (๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง (๓) ...นโยบายพรรคการเมือง...” นั้น เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นชอบก็จะรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง หากข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค และภาพเครื่องหมายพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะรายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาและมีมติเพิกถอนข้อบังคับได้ตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม หากพรรคการเมืองไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม พรรคการเมืองนั้นย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๑) ซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยนายทะเบียนพรรคการเมือง มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๙๑ วรรคสอง นอกจากนี้หากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น กรณีนี้จะเห็นได้ว่าเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะพิจารณาและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยยุบพรรคโดยตรง การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ โดยมีคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (๑) ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

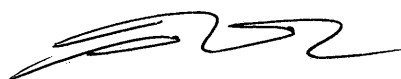
เป็นโมฆะ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๑) (๒) ผู้ถูกร้องทั้งสี่กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า โดยที่มาตรา ๔๙ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้บุคคลเลิกการกระทำที่มีชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มิได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งบังคับให้ยุบพรรคการเมืองแต่ประการใด ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) นั้น มิได้บัญญัติให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นขอให้ยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) จึงเห็นว่าข้อบังคับพรรค สัญลักษณ์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ใน ส่วนนี้เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แต่อย่างไร แต่เนื่องจากข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ และคำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง ข้อ ๖ วรรคสอง ใช้ถ้อยคำว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” มิได้ใช้ถ้อยคำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” การใช้ถ้อยคำดังกล่าวข้างต้น จึงมีความกำกวมสามารถแปลให้แตกต่างจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ได้ ทำให้เกิดความสับสนโต้แย้งอันอาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๓) ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องสมควรจะแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไป

๒. ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงความคิดเห็นปรากฏตามสื่อมวลชนและเวทีสาธารณะที่ผ่านมา เช่น ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นนายทุนของเว็บไซต์และนิตยสารฟ้าเดียวกัน เป็นผู้สนับสนุนการประชุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เมื่อปี ๒๕๕๓ การประกาศจะทำภารกิจของคณะราษฎร พ.ศ. ๒๕๗๕ ให้สำเร็จเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เป็นต้น ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ มีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสถานะสถาบันกษัตริย์หลายกรรมหลายวาระต่างกัน อันแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทั้งสี่มีพฤติกรรม แนวคิด ทศนคติ คลั่งไคล้ปรัชญาตะวันตกเป็นขบวนการปฏิวัติขั้วซ้ายนิยม มีแนวความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม

เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ร้องจึงใช้สิทธิยื่นคำร้องคดีนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ พิจารณาแล้วเป็นการกระทำต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ ได้กระทำก่อนการตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นส่วนใหญ่ บางกรณีเป็นการกระทำภายหลังการตั้งพรรคการเมือง พฤติการณ์และการกระทำต่าง ๆ ย่อมชี้ถึงเจตนาได้อันเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะพิจารณาว่า เป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) ในชั้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ตามที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาล เห็นว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเพียงพอถึงความมุ่งหมายและแนวทางที่จะเป็นไปได้ในการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองและการกระทำนั้น จะต้องกำลังดำเนินการอยู่และยังไม่บังเกิดผล เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีโอกาสตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลนั้น ๆ เลิกการกระทำที่มีชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง เสียก่อนที่การกระทำนั้นจะบังเกิดผล อันเป็นการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อระบอบการปกครอง แต่ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสี่ คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบของผู้ร้องเป็นความหวังใจต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของผู้ร้อง ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แต่อย่างใด ส่วนกรณีการกระทำอื่นใดของผู้ถูกร้องทั้งสี่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นหรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหากตามกฎหมายนั้น ๆ ต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ไม่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

(นายวรวิทย์ กังสศิเทียม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ